

Ockhuizerweg 35

Resultaten nader onderzoek ecologie bij Ockhuizerweg 35, Haarzuilens

21 november 2016

Resultaten nader onderzoek ecologie bij Ockhuizerweg 35, Haarzuilens

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verantwoording

Titel	Resultaten nader onderzoek ecologie bij Ockhuizerweg 35, Haarzuilens
Opdrachtgever	Natuurmonumenten
Projectleider	E. (Elroy) Houthuijzen-Diaz Chavez
Auteur(s)	S. (Saskia) Wijte
Tweede lezer	D. (Dirk) van der Est
Uitvoering veldwerk	S. (Saskia) Wijte, D. (Daan) Dekker, F. (Frank) Aarts, B. (Bram) Rijksen, J. (James) Lidster
Projectnummer	1236554
Aantal pagina's	24 (exclusief bijlagen)
Datum	21 november 2016
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Samenvatting	9
2 Inleiding.....	10
2.1 Aanleiding en beoogde ontwikkeling	10
2.2 Wetgeving	13
3 Onderzoeksmethode	15
3.1 Noodzaak nader onderzoek	15
3.2 Methode vogels	15
3.2.1 Inleiding	15
3.2.2 Huismus	16
3.2.3 Kerkuil	16
3.2.4 Gierzwaluw	16
3.3 Methode vleermuisonderzoek	17
4 Resultaten en interpretatie	18
4.1 Vogels	18
4.1.1 Huismus	18
4.1.2 Kerkuil	19
4.1.3 Gierzwaluw	20
4.2 Vleermuizen	20
4.3 Vervolg	21
5 Conclusies en aanbevelingen	23
6 Literatuur.....	24

1 Samenvatting

Voor u ligt de uitwerking van het nader onderzoek naar (strikt) beschermde soorten van de Flora- en faunawet. Dit onderzoek is verricht in opdracht van initiatiefnemer Natuurmonumenten. Natuurmonumenten is voornemens om het terrein bij het adres van Ockhuizerweg 35 te herontwikkelen. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging nodig. Op basis van de in 2016 uitgevoerde natuurtoets, bleek dat nader onderzoek nodig was naar vleermuizen, kerkuil, gierzwaluw en huismus. Tussen april 2016 en oktober 2016 heeft het nader ecologisch onderzoek plaatsgevonden.

Er broedt een paar kerkuilen in de boerderijwoning en deze kerkuilen gebruiken de vrijstaande schuur als rustplaats. De herontwikkeling kan voor kerkuilen niet plaatsvinden zonder een overtreding van de Flora- en faunawet. Een ontheffing met bijbehorende mitigerende maatregelen is dus nodig. De Flora- en faunawet gaat per 1 januari 2017 over in de nieuwe Wet Natuurbescherming (Wnb). In de nieuwe wet trekken de provincies zeer waarschijnlijk de interpretaties die het ministerie van EZ had over vogels (de jaarrond beschermde interpretatie van nesten) door. Dit betekent dat kerkuil jaarrond beschermd blijft en dat een ontheffing nodig blijft.

Huismussen en gierzwaluwen broeden niet binnen het plangebied. Ook voor vleermuizen zijn binnen het plangebied geen verblijfplaatsen aanwezig. Vleermuizen zijn voor de herontwikkeling geen knelpunt.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding en beoogde ontwikkeling

Het plangebied ligt bij het erf van Ockhuizerweg 35, ten westen van de stad Utrecht en aan de noordzijde van de woonkern van Haarzuilens. In figuur 2.1 is de locatie weergegeven. Figuur 2.2 geeft een impressie van de beoogde ontwikkeling en figuur 2.3 geeft een impressie van het huidige plangebied. In het plangebied staat nu een boerderijwoning en een vrijstaande schuur. Het woonhuis wordt momenteel antikraak bewoond. De schuur die aan de boerderijwoning vast zit is in gebruik door natuurmonumenten. Een deel van de voormalige stallen en schuren is reeds gesloopt. Verder was het erf bebouwd met twee mestilo's, een mestopslag, een machineberging, twee sleufsilo's en een kuilplaat. Het erf heeft een betonverharding met enkele groenstroken langs de panden.

In het bestemmingsplan is een wijzigingsbevoegdheid voor het bouwen van twee extra huizen naast de bestaande woning opgenomen. Op het overige deel van het terrein passen nog eens zeven woningen waardoor het tototaal aantal woningen op 10 komt (inclusief bestaande bebouwing). De vrijstaande schuur wordt gesloopt.

Bij de uitvoering van het onderzoek zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De vrijstaande schuur wordt gesloopt
- De boerderijwoning blijft behouden
- Bomen en opgaande begroeiing die aan de randen van het plangebied aanwezig zijn, worden behouden
- Werkzaamheden vinden uitsluitend bij daglicht plaats
- Watergangen en oevers van watergangen worden niet aangetast

 Plangebied

0 50 100 m

 Tauw

1:10000 10/10/2018

Figuur 2.1 Ligging plangebied bij Ockhuizerweg 35 te Haarzuilens (globaal begrensd)

Figuur 2.2 Impressie van de beoogde ontwikkeling op het terrein

Figuur 2.3 De boerderijwoning op de achtergrond en de te slopen vrijstaande schuur op de voorgrond

Eerder dit jaar heeft Tauw een natuurtoets (met kenmerk R001-1236554ERT-efm-V03-NL) uitgevoerd binnen dit plangebied (Tauw, 2016). In deze natuurtoets werd geconcludeerd dat een nadelig effect op vleermuizen, kerkuil, gierzwaluw en huismus, en een daarmee gepaarde overtreding van de Flora- en faunawet, niet uitgesloten kon worden. Nader onderzoek naar deze soorten was nog nodig om de aanwezigheid van voor vleermuizen beschermde functies vast te stellen of uit te sluiten.

2.2 Wetgeving

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het (vrijwel) altijd noodzakelijk om een toetsing te doen aan de Flora- en faunawet (hierna: Ffw). Deze wet beschermt verschillende soorten dier- en plantensoorten. Ook een bestemmingsplanwijziging valt hier onder.

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet (hierna Ffw).

De wet maakt onderscheid in vier categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

De vierde categorie betreft de soortgroep vogels. Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen met zekerheid moet kunnen worden uitgesloten. Het gaat daarbij om de volgende verbodsbepalingen:

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Meer informatie over de huidige wetgeving kunt u vinden op: www.tauw.nl/natuurwetgeving

Per 1 januari 2017 gaat de Flora- en faunawet over in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Onder de nieuwe wet zijn sommige soorten die onder de Fw beschermd zijn niet langer beschermd en vice versa. Ook worden verantwoordelijkheden van bevoegde gezagen verplaatst. Vleermuizen, kerkuilen en gierzwaluwen blijven onder de Wnb beschermd. Er is sprake van een overgangssituatie: Ontheffingen die verleend zijn in het kader van de Flora- en faunawet blijven van kracht. Bij ontheffingen, indien voor 1-1-2017 ingediend, wordt de ontheffingsaanvraag onder de Flora- en faunawet in behandeling genomen, vanaf 1 januari wordt het onder de Wnb behandeld. Indien voor 1-1-2017 ingediend, blijft EZ bevoegd gezag, ook na 1-1-2017. Ingediende aanvragen na 1-1-2017, dan zijn provincies het bevoegd gezag.

Meer informatie over de nieuwe natuurwetgeving kunt u vinden op:

<http://www.tauwzekermeten.nl/ecologie/wnb/>

3 Onderzoeksmethode

3.1 Noodzaak nader onderzoek

In hoofdstuk 2 werd al kort benoemd dat tijdens de natuurtoets werd geconcludeerd dat nader onderzoek naar vleermuizen, kerkuil, huismus en gierzwaluw benodigd was. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Natuurtoets Ockhuizerweg 35 te Haarzuilens (Tauw, 2016)
- Een oriënterend veldbezoek op 19 januari 2016
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en –data
- Deskundigenoordeel
- Eerder uitgevoerd ecologisch onderzoek:
 - Eelerwoude, 2010. Veldinventarisatie ten behoeve van Flora- en faunawet Parkbos. Eelerwoude Zuid, Vorstenbosch
 - Ecoresult, 2013. Broedvogelonderzoek 2013 Landgoed Haarzuilens. BMP-inventarisatie van alle broedvogels in de terreinen van natuurmonumenten. Rapportkenmerk ER20131006. Ecoresult, Dordrecht
 - Tauw, 2014. Natuurtoets planvorming en realisatie Parkbos de Haar. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Rapport met kenmerk R001-1219170ERT-irb-V02-NL
 - Jaarlijkse monitoring van roofvogels door Natuurmonumenten (mondelinge mededeling Tim Kreetz, Natuurmonumenten)

In de natuurtoets kon geconcludeerd worden dat de herontwikkeling van het gebied geen negatieve effecten had op de meeste beschermde soorten, uitgezonderd de panden op het terrein. Die zijn tijdens de natuurtoets beoordeeld als geschikt voor huismus, gierzwaluw en vleermuis. Daarnaast was er al bekend dat in de panden nestkasten aanwezig zijn voor kerkuilen. Naar deze soortgroepen heeft dus nader onderzoek plaatsgevonden.

3.2 Methode vogels

3.2.1 Inleiding

Van een aantal vogelsoorten is de vaste verblijfplaats en de directe omgeving beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Hierbij zijn de betreffende soorten ingedeeld in vijf categorieën. Alle categorie 1 tot en met 4 vogels zijn jaarrond beschermd. Van soorten in de categorieën 1 tot en met 4 zijn daarom alle soorten geïnventariseerd die in het plangebied voor (kunnen) komen. Voor categorie 5 geldt dat zij alleen beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

In de uitgevoerde toetsing die als basis geldt voor dit nader onderzoek is hierbij aangehouden dat hiervan sprake is indien een categorie 5-vogelsoort op de Rode Lijst is opgenomen. In het plangebied bij Ockhuizerweg 35 is nader onderzoek verricht naar de huismus, kerkuil en gierzwaluw.

3.2.2 Huismus

Nader onderzoek naar de huismus bestaat uit vier veldbezoeken conform de soortenstandaard huismus (RVO, 2014b). De methode van deze onderzoeken is afgestemd op de soortenstandaard van de huismus, waar onder andere de volgende passages in staan:

- “Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond”
- De inventarisatie moet tijdens goede omstandigheden: weersomstandigheden, op geluidsluwe momenten, moment op de dag en met een tussenperiode van 10 dagen

De veldbezoeken hebben plaatsgevonden op de ochtenden op 27 mei, 3 juni, 9 juni en 20 juni 2016 onder gunstige weersomstandigheden.

3.2.3 Kerkuil

Nader onderzoek naar de kerkuil bestaat uit meerdere veldbezoeken met interviewrondes conform de volgende passages van de soortenstandaard van de kerkuil (RVO, 2015):

- Aangenomen kan worden dat er geen broedende kerkuilen in het gebied aanwezig zijn als tijdens drie gerichte veldbezoeken verspreid in de periode van begin 1 februari tot en met 31 augustus geen aanwezigheid kan worden aangetoond

Er was bij aanvang van het onderzoek al bekend dat er een nestkast aanwezig is in beide panden. Ook was al bekend, naar aanleiding van mondelinge mededelingen van de bewoners, dat de kerkuilen broeden in het woonhuis en de schuur vooral als rustplaats gebruiken.

Op 6 juni, 21 juni, 11 juli, 31 augustus en 27 september 2016 is op locatie onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van de kerkuil. De bezoeken hebben onder gunstige weersomstandigheden plaatsgevonden.

3.2.4 Gierzwaluw

Het onderzoek naar gierzwaluwen is uitgevoerd volgens de Soortenstandaard Gierzwaluw (RVO, 2014a). Jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen zijn onderzocht met behulp van een verrekijker en op basis van geluid en gedrag. Het onderzoek richtte zich op het vaststellen van nestlocaties (onder dakpannen).

In de soortenstandaard staat de volgende onderzoeksinspanning benoemd:

- De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is voldoende aannemelijk gemaakt als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:
 - Minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen
 - In de periode 1 juni tot en met 14 juli, met twee inventarisatiemomenten in juni en minimaal één in juli
 - Tussen 21.00 en 22.30 en tijdens de goede inventarisatieomstandigheden

De bezoeken hebben plaatsgevonden op 6 juni, 21 juni en 11 juli 2016 onder gunstige weersomstandigheden.

3.3 Methode vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van Netwerk Groene Bureaus uit 2013. Elk veldbezoek is uitgevoerd door twee deskundigen vanwege de grootte van het plangebied en omwille van de veiligheid. De bezoeken hebben plaatsgevonden op de volgende dagen en onder de volgende omstandigheden:

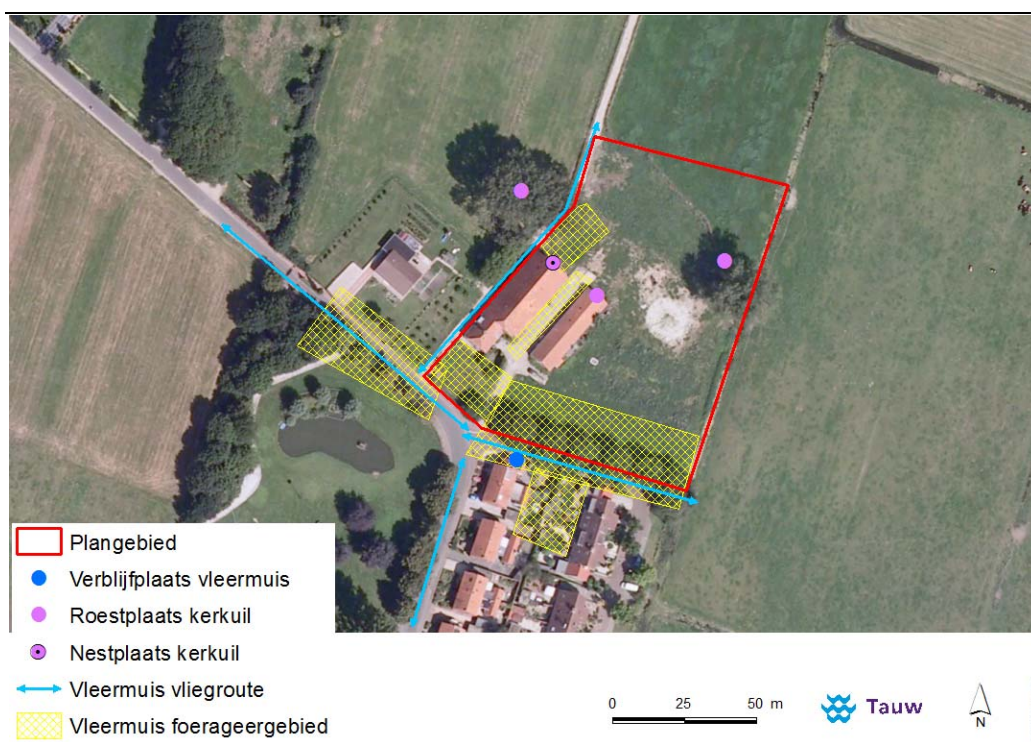
Tabel 3.1 Data en weersomstandigheden van de uitgevoerde veldbezoeken

Datum	Dagdeel	Focus	Weersomstandigheden
6 juni 2016	Avond, 20.30 – 00.00	Zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Circa 16 graden, droog, vrijwel windstil.
14 juli 2016	Ochtend, 03.15 – 05.15	Zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Circa 12 graden, droog, weinig wind.
31 augustus 2016	Avond, 21.45 – 00.00	Paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Circa 16 graden, onbewolkt, droog, vrijwel windstil.
27 september 2016	Avond, 19.00 – 21.30	Paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden	Circa 17 graden, onbewolkt, droog, weinig wind

Met deze vier bezoeksmomenten is voldaan aan de onderzoeksinspanning en voorwaarden die het vleermuisprotocol (Netwerk Groen Bureaus, 2013) stelt aan een vleermuisonderzoek.

4 Resultaten en interpretatie

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het nader onderzoek weergegeven en de interpretatie ervan. Mocht het nodig zijn om een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen dan wordt dat hier ook vermeld. De resultaten zijn samengevat in onderstaand figuur.

Figuur 4.1 Een samenvatting van de onderzoeksresultaten bij Ockhuizerweg 35

4.1 Vogels

4.1.1 Huismus

In het plangebied zijn geen broedende huismussen aangetroffen. De huismussen broeden wel in het nabijgelegen wijkje aan de Alexandralaan. Een enkele keer werd een huismus in het plangebied bij Ockhuizerweg 35 waargenomen, maar er was geen sprake van nestindicerend gedrag. De herontwikkelingsplannen op het erf van Ockhuizerweg 35 zorgen niet voor een overtreding van een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet met betrekking tot huismussen.

4.1.2 Kerkuil

In en rond het plangebied hebben we diverse kerkuilen waargenomen. Er broedt een paar kerkuilen in de nestkast in de woning van het plangebied. We hebben de volwassen dieren tijdens meerdere bezoeken waargenomen en de jongen tijdens meerdere bezoeken gehoord.

Op 6 juni hebben we beide ouderdieren zien uitvliegen vanuit de woning. Een van de dieren vloog eerst de vrijstaande schuur in en heeft daar enige tijd gezeten alvorens uit te vliegen en terug te keren met een prooi. De jonge kerkuilen waren duidelijk te horen. Later op de avond namen we boven de velden aan de oostzijde van het plangebied drie kerkuilen tegelijkertijd waar. Nabij het territorium van de kerkuilen aan de Ockhuizerweg zijn dus meerdere kerkuilen in de omgeving aanwezig.

Tijdens het bezoek van 21 juni waren drie jonge kerkuilen goed te zien. Ze zaten voor de opening van de kast en waren aan het fixeren. Op 11 juli hebben we de jonge kerkuilen niet meer gezien of gehoord. De volwassen dieren hebben we toen wel allebei gezien. Op 14 juli, tijdens het vleermuisonderzoek, zagen we ook diverse malen een kerkuil, al dan niet met prooi. Tijdens het bezoek van 31 augustus vloog een volwassen kerkuil de nestkast in. Rond middernacht vloog een volwassen kerkuil over de schuur heen. In het najaar, tijdens het bezoek van 27 september, hebben we jonge kerkuilen gehoord vanuit het pand.

De conclusie is dat het kerkuilenpaar dit jaar minstens twee broedsels heeft gehad in de nestkast in de boerderijwoning. In de vrijstaande schuur wordt niet gebroed, deze wordt echter wel gebruikt als roestplaats. Tijdens het oriënterende veldbezoek in januari zijn er poepresten en braakballen aangetroffen onder de roestplaats, en tijdens de veldbezoeken hebben we meerdere malen een kerkuil in de vrijstaande schuur gezien. Deze schuur maakt onderdeel uit van een vaste verblijfplaats. De boom in het oosten van het plangebied en de boom net ten westen van het plangebied worden beiden door de kerkuilen ook gebruikt als roestplaats. We hebben tijdens de veldbezoeken meerdere malen een uil naar deze bomen zien vliegen, waar ze even bleven alvorens te gaan jagen.

Bij herontwikkeling en bebouwing van het gebied vindt verstoring plaats van de kerkuil. Door het slopen van de schuur vindt er aantasting plaats van een vaste verblijfplaats. Indien de boerderijwoning grondig gerenoveerd of verbouwd gaat worden vindt er daarnaast mogelijk een vernietiging plaats van de nestplaats. Dit is in overtreding met de Flora- en faunawet. Aanvullende maatregelen en/of een ontheffing zijn nodig. Hier wordt in de paragraaf "Vervolg" nader op in gegaan.

4.1.3 Gierzwaluw

In het plangebied zijn geen broedende gierzwaluwen aangetroffen. Tijdens de veldbezoeken zijn er incidenteel enkele hoog overvliegende gierzwaluwen waargenomen, deze hadden echter geen enkele binding met het plangebied. De herontwikkelingsplannen op het erf van Ockhuizerweg 35 zorgen niet voor een overtreding van een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet met betrekking tot gierzwaluwen.

4.2 Vleermuizen

In het plangebied zijn verschillende vleermuissoorten waargenomen: gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Er zijn steeds maximaal 2 a 3 vleermuizen gelijktijdig waargenomen. Ook is nog een overvliegende watervleermuis (*Myotis daubentoni*) en een overvliegende Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) waargenomen. Het is bekend dat er op en om de landgoederen van de Haar verblijfplaatsen van Gewone grootoorvleermuis aanwezig zijn (Zoogdiervereniging, 2014). Verblijfplaatsen van deze vleermuissoort zijn in het plangebied niet aanwezig, maar de waarneming is dus logisch te verklaren.

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen in het plangebied. Tijdens het ochtendbezoek op 14 juli is wel vlak naast het plangebied een zomerverblijfplaats ontdekt in de noordelijke gevel van Ockhuizerweg 33. Er zijn hier rond zonsopkomst twee invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. In het najaar waren hier ook paarroepende gewone dwergvleermuizen aanwezig. Ook zijn ten noorden van de woning paarroepende gewone dwergvleermuizen gehoord tijdens de najaarsbezoeken. Er zijn op deze locatie echter geen in- of uitvliegende dieren vleermuizen waargenomen tijdens de veldbezoeken. Er is dus geen sprake van een verblijfplaats binnen het plangebied.

Vliegroutes

Op de grens van het plangebied, direct naast de Alexandralaan, is een vliegroute aanwezig. Verder zijn er in het plangebied zelf geen vliegroutes aanwezig. In de nabije omgeving van het plangebied zijn wel lanen aanwezig die door vleermuizen gebruikt worden om zich te oriënteren in het landschap. Deze worden echter niet aangetast door de herontwikkeling. In de uitgangspunten is vermeld dat de bomen en de opgaande begroeiing in het plangebied behouden blijven. Negatieve effecten op vliegroutes zijn daarom dan ook niet te verwachten in het plangebied. Wel wordt sterk aanbevolen om eventuele werkzaamheden zoveel mogelijk tijdens daglicht te laten plaatsvinden en het gebruik van kunstmatig licht te beperken en de begroeiing langs de Alexandralaan niet te beschijnen.

Foerageergebieden

Het plangebied wordt door gewone dwergvleermuizen als foerageergebied gebruikt en is onderdeel van een groter foerageergebied. De gehele directe omgeving is ook zeer geschikt als foerageergebied. Tijdens de herontwikkeling is het mogelijk dat het foerageergebied tijdelijk verstoord wordt of dat er delen van het foerageergebied (tijdelijk) komen te vervallen. Er is echter voldoende alternatief in de omgeving aanwezig. Negatieve effecten op foerageergebieden en een daar bijbehorende overtreding van de Flora- en faunawet zijn dan ook niet te verwachten.

4.3 Vervolg

Door het slopen van de schuur en het mogelijk renoveren van de boerderijwoning vindt vernietiging plaats van een roestplaats, die deel uit maakt van een vaste verblijfplaats, en mogelijk van de vaste verblijfplaats van de kerkuil zelf. Het is niet toegestaan dit te doen zonder ontheffing. Een ontheffingsaanvraag gaat gepaard met een projectplan met daarin mitigerende maatregelen opgenomen. Tevens moet een wettelijk belang worden onderbouwd en moet er een alternatievenoverweging worden aangeleverd.

Voor de andere soorten (gierzwaluw, huismus, vleermuis) zijn nadere stappen niet nodig. Wel is het te allen tijde aan te raden om:

- De bommenrij en opgaande begroeiing tussen de Alexandralaan en het plangebied te behouden
- De werkzaamheden tijdens daglicht te laten plaatsvinden zodat het gebruik van kunstmatige verlichting tijdens de werkzaamheden tot een minimum beperkt kan worden

Met betrekking tot de aanwezige kerkuilen in het plangebied zijn in grote lijnen de volgende mitigerende maatregelen mogelijk (afkomstig uit de soortenstandaard Kerkuil):

- **De werkzaamheden moeten in de minst kwetsbare periode plaatsvinden.** Het nest van de uil is het gehele jaar beschermd. De meest kwetsbare periode is de voortplantingsperiode. Deze loopt globaal van februari tot augustus, maar kan, afhankelijk van het muizenaanbod, eerder of later beginnen. Op deze locatie zijn eind september nog jongen gehoord in de nestkast. Werkzaamheden kunnen daarom het beste in de winter plaatsvinden. Er is echter altijd een ontheffing nodig. Daarnaast is het raadzaam om de werkzaamheden in overleg met een kerkuildeskundige te laten plaatsvinden
- **Er moeten alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden.** Als er een verblijfplaats komt te vervallen moet er voor gezorgd worden dat er meerdere nieuwe alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn. Er moeten volgens de soortenstandaard minstens twee, bij voorkeur drie, nieuwe verblijfplaatsen teruggeplaatst worden. Deze moeten in de nabije omgeving, binnen 500m en in hetzelfde territorium maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, worden geplaatst. Hoe dichterbij de huidige verblijfplaats, hoe beter. Het is verstandig om geen verblijfplaatsen te plaatsen in schuren of gebouwen waar ook zwaluwen

broeden. Hierbij dient rekening te worden gehouden met een gewenningsperiode van drie maanden. De verblijfplaats die komt te vervallen tijdig moet tijdig voor het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden, bijvoorbeeld door het verwijderen van het dak van de nestkast. Nieuwe roestplaatsen zijn onderdeel van het functionele leefgebied en moeten geplaatst op worden op een andere plek dan de nieuwe nestplaatsen.

Wettelijk belang

Het aantasten van een verblijfplaats mag alleen als het voornemen een wettelijk belang heeft. Het belang dat voor het voornemen geldt, moet bij voorkeur in een ruimtelijk plan (zoals een structuurvisie) aantoonbaar zijn geborgd.

In de alternatievenoverweging moet worden onderbouwd waarom er ten aanzien van de locatie, inrichting, werkwijze en planning geen alternatieven voorhanden zijn die gunstiger uitpakken voor de aanwezige kerkuilen. Indien wordt afgeweken van bovengenoemde mitigerende maatregelen (zoals bijvoorbeeld het voldoen aan de gewenningsperiode) moet dit dus voldoende worden onderbouwd.

Indien aan bovenstaande voorwaarden kan worden voldaan is het reëel dat een ontheffing van de Flora- en faunawet wordt verkregen. Na 1 januari 2017 gaat de Flora- en faunawet over in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Vanaf 1 januari zal de kerkuil onder de beschermingswerking vallen van artikel 3.5, voor het beschadigen of vernielen van rustplaatsen is dan nog steeds een ontheffing nodig. Na 1 januari verandert het bevoegd gezag voor het aanvragen van een ontheffing, dit is nader toegelicht in paragraaf 2.2.

5 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van Natuurmonumenten heeft Tauw onderzoek gedaan naar huismus, gierzwaluw, kerkuil en vleermuis bij het terrein van Ockhuizerweg 35 te Haarzuilens. Gierzwaluw en huismus zijn niet aanwezig in het plangebied. Vleermuizen zijn wel aanwezig in het plangebied, maar er is voor vleermuizen geen sprake van een verblijfplaats in het plangebied. In en in de nabije omgeving van het plangebied zijn foerageergebied en vliegroutes aanwezig. De herontwikkeling heeft hier mogelijk enige invloed op, maar niet op dusdanig niveau dat er sprake is van een overtreding van de Flora- en faunawet.

Voor deze drie soortgroepen zijn nadere stappen niet nodig. Wel is het te allen tijde aan te raden om:

- De bomenrij en opgaande begroeiing tussen de Alexandralaan en het plangebied te behouden
- De werkzaamheden tijdens daglicht te laten plaatsvinden zodat het gebruik van kunstmatige verlichting tijdens de werkzaamheden tot een minimum beperkt kan worden

Er broedt een paar kerkuilen in de nestkast in de boerderijwoning. De naastgelegen vrijstaande schuur wordt gebruikt als roestplaats, evenals de twee bomen in het plangebied. De herontwikkeling van het gebied zorgt voor vernietiging van een roestplaats die onderdeel uitmaakt van een vaste verblijfplaats en mogelijk van een vernietiging van de nestplaats zelf. Dit is een overtreding van de Flora- en faunawet en voorafgaand aan de herontwikkeling dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Deze ontheffingsaanvraag gaat gepaard met een set mitigerende maatregelen, een mitigatieplan. Tauw kan u ondersteunen bij het opstellen van het mitigatieplan en het aanvragen van de ontheffing bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

6 Literatuur

Ecoresult (2013). Broedvogelonderzoek 2013 Landgoed Haarzuilens. BMP-inventarisatie van alle broedvogels in de terreinen van Natuurmonumenten. Rapport met kenmerk ER20131006.

Eelerwoude (2010). Veldinventarisatie ten behoeve van Flora- en faunawet Parkbos.

Netwerk Groene Bureaus (2013). Vleermuisprotocol 2013.

RVO (2014a). Soortenstandaard Gierzwaluw – *Apus*. Versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014.

RVO (2014b). Soortenstandaard Huismus – *Passer domesticus*. Versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, december 2014.

RVO (2015). Soortenstandaard Kerkuil – *Tyto alba*. Versie 2.0. Rijksdienst voor ondernemend Nederland, januari 2015.

Tauw (2014). Natuurtoets planvorming en realisatie Parkbos de Haar. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Rapport met kenmerk R001-1219170ERT-irb-V02-NL.

Tauw (2016). Natuurtoets Ockhuizerweg 35 te Haarzuilens. Rapport met kenmerk R001-1236554ERT-efm-V03-NL.

Zoogdiervereniging (2014). Vleermuizen in mijn tuin! Vleermuisonderzoek voor en door bewoners van de Stad Utrecht.

Rijndijk

Resultaten nader onderzoek ecologie bij Rijndijk 2, Haarzuilens

22 november 2016

Resultaten nader onderzoek ecologie bij Rijndijk 2, Haarzuilens

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verantwoording

Titel	Resultaten nader onderzoek ecologie bij Rijndijk 2, Haarzuilens
Opdrachtgever	Natuurmonumenten
Projectleider	E. (Elroy) Houthuijzen-Diaz Chavez
Auteur(s)	S. (Saskia) Wijte
Tweede lezer	D. (Dirk) van der Est
Projectnummer	1236554
Aantal pagina's	17 (exclusief bijlagen)
Datum	22 november 2016
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

	Verantwoording en colofon	5
1	Samenvatting	9
2	Inleiding.....	10
2.1	Aanleiding en beoogde ontwikkeling	10
3	Onderzoeksmethode	13
3.1	Noodzaak nader onderzoek	13
3.2	Methode vleermuisonderzoek	13
4	Resultaten en interpretatie	15
4.1	Resultaten vleermuisonderzoek	15
4.2	Conclusies	16
5	Literatuur	17

1 Samenvatting

Voor u ligt de uitwerking van het nader onderzoek naar (strikt) beschermde soorten van de Flora- en faunawet. Dit onderzoek is verricht in opdracht van initiatiefnemer Natuurmonumenten. Natuurmonumenten is voornemens om het terrein bij het adres van Rijndijk 2 te herontwikkelen. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging nodig. Op basis van de in 2016 uitgevoerde natuurtoets, bleek dat nader onderzoek nodig was naar vleermuizen. Tussen mei 2016 en oktober 2016 heeft het vleermuizenonderzoek plaatsgevonden. Er zijn voor vleermuizen beschermde functies, namelijk foerageergebieden en een vliegroute, waargenomen in het beoogde plangebied. Als er bij herontwikkeling bomenkap of verwijdering van deze vegetatie plaatsvindt, kan dit in theorie leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet. Het hele omliggende veenweidegebied is echter zeer geschikt voor vleermuizen en voor zowel vliegroutes als foerageergebieden is ruim voldoende alternatief in de nabije omgeving aanwezig. Negatieve effecten en een bijbehorende overtreding van de Flora- en faunawet zijn daarmee uitgesloten.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding en beoogde ontwikkeling

Het plangebied ligt achter het erf van Rijndijk 2, ten westen van de stad Utrecht en aan de westkant van de woonkern van Haarzuilens. In onderstaande kaart is de locatie weergegeven (zie figuur 2.1). Op de locatie bevond zich tot enkele jaren geleden een agrarisch bedrijf. Op de locatie staat nu nog een woonhuis met een daarbij behorende tuin. Het woonhuis heeft dienst gedaan als boerderij. In het plangebied is al meer dan 1.000 m² aan bebouwing gesloopt. Ook is 1.185 m² aan kuilplaten verwijderd. Het perceel wordt aan drie zijden begrensd door een sloot. Het perceel is omzoomd met bomen die het plangebied een besloten karakter geven in het open landschap. De locatie is deels verhard met betegels en grind, het overige deel is onverhard (gras). Op het perceel achter Rijndijk 2 hebben tot 2013 de bijbehorende stallen en schuren gestaan. Tot 1969 heeft op het perceel een boomgaard gestaan. Natuurmonumenten wil het plangebied herontwikkelen. Daar is een bestemmingsplanwijziging voor nodig. In dit rapport wordt ingegaan op het nader ecologisch onderzoek en de consequenties hiervan voor de herontwikkeling.

Figuur 2.1 Locatie van het plangebied achter Rijndijk 2 te Haarzuilens

Eerder dit jaar heeft Tauw een natuurtoets (met kenmerk R003-1236554ERT-ibs-V02-NL) uitgevoerd binnen dit plangebied (Tauw, 2016). In deze natuurtoets werd geconcludeerd dat een nadelig effect op vleermuizen, en een daarmee gepaarde overtreding van de Flora- en faunawet, niet uitgesloten kon worden. Nader onderzoek naar vleermuizen was nog nodig om de aanwezigheid van voor vleermuizen beschermde functies vast te stellen of uit te sluiten.

Uitgangspunten

Bij de uitvoering van het onderzoek zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De bebouwing blijft intact, er worden geen gebouwen gesloopt
- De populieren in het plangebied worden mogelijk gekapt
- Er vinden geen werkzaamheden aan (oevers van) watergangen plaats
- Werkzaamheden vinden uitsluitend bij daglicht plaats

2.2 Wetgeving

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het (vrijwel) altijd noodzakelijk om een toetsing te doen aan de Flora- en faunawet (hierna: Ffw). Deze wet beschermt verschillende soorten dier- en plantensoorten. Ook een bestemmingsplanwijziging valt hier onder.

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet (hierna Ffw). De wet maakt onderscheid in vier categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

De vierde categorie betreft de soortgroep vogels. Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen met zekerheid moet kunnen worden uitgesloten. Het gaat daarbij om de volgende verbodsbepalingen:

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Bij vleermuizenonderzoek zijn met name artikel 9 en 11 van toepassing.

Meer informatie over de huidige wetgeving kunt u vinden op: www.tauw.nl/natuurwetgeving

Per 1 januari 2017 gaat de Flora- en faunawet over in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Onder de nieuwe wet zijn sommige soorten die onder de Fw beschermd zijn niet langer beschermd en vice versa. Ook worden verantwoordelijkheden van bevoegde gezagen verplaatst. Vleermuizen blijven onder de Wnb beschermd. Er is sprake van een overgangssituatie: Ontheffingen die verleend zijn in het kader van de Flora- en faunawet blijven van kracht.

Meer informatie over de nieuwe natuurwetgeving kunt u vinden op:

<http://www.tauwzekermeten.nl/ecologie/wnb/>

3 Onderzoeksmethode

3.1 Noodzaak nader onderzoek

In hoofdstuk 2 werd al kort benoemd dat tijdens de natuurtoets werd geconcludeerd dat nader onderzoek naar vleermuizen benodigd was. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Natuurtoets Rijndijk 2 te Haarzuilens (Tauw, 2016)
- Een oriënterend veldbezoek op 19 januari 2016
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en –data
- Deskundigenoordeel
- Eerder uitgevoerd ecologisch onderzoek:
 - Eelerwoude, 2010. Veldinventarisatie ten behoeve van Flora- en faunawet Parkbos. Eelerwoude Zuid, Vorstenbosch
 - Ecoresult, 2013. Broedvogelonderzoek 2013 Landgoed Haarzuilens. BMP-inventarisatie van alle broedvogels in de terreinen van natuurmonumenten. Rapportkenmerk ER20131006. Ecoresult, Dordrecht
 - Tauw, 2014. Natuurtoets planvorming en realisatie Parkbos de Haar. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Rapport met kenmerk R001-1219170ERT-irb-V02-NL

In de natuurtoets kon geconcludeerd worden dat de herontwikkeling van het gebied geen negatieve effecten had op de meeste beschermde soorten. Er werd tijdens het veldbezoek van 19 januari 2016 echter wel een boom met holte aangetroffen. In deze holte kan mogelijk een verblijfplaats aanwezig zijn van watervleermuis, ruige dwergvleermuis of rosse vleermuis. Zie ook pagina 14 tot en met 16 van de natuurtoets (Tauw, 2016) Om een verblijfplaats uit te sluiten was nader onderzoek naar vleermuizen nodig. Dit onderzoek heeft tussen mei 2016 en oktober 2016 plaatsgevonden.

3.2 Methode vleermuisonderzoek

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van Netwerk Groene Bureaus uit 2013, en elk veldbezoek is uitgevoerd door twee deskundigen vanwege de grootte van het plangebied en omwille van de veiligheid.

De bezoeken hebben plaatsgevonden op de volgende dagen en onder de volgende omstandigheden:

- 28 juni 2016: focus op zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden.
 - Avond, circa 17 graden Celsius, lichte wind, droog, bijna volledig bewolkt
- 14 juli 2016: focus op zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden.
 - Ochtend, circa 9 graden Celsius, windstil, onbewolkt, droog

- 8 september 2016: focus op paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden
 - Avond, circa 19 graden Celsius, droog, windstil
- 2 oktober 2016: focus op paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden.
 - Avond, circa 15 graden Celsius, droog, windstil, helder

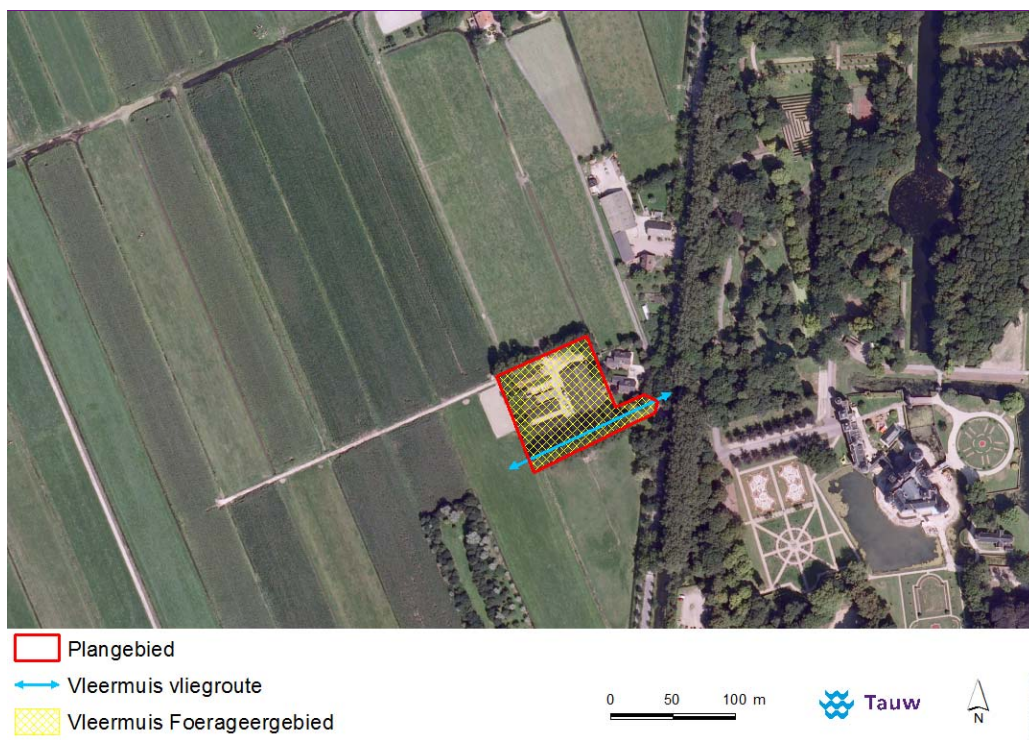
Met deze vier bezoeksmomenten is voldaan aan de onderzoeksinspanning en voorwaarden die het vleermuisprotocol (Netwerk Groen Bureaus, 2013) stelt aan een vleermuisonderzoek.

4 Resultaten en interpretatie

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het nader onderzoek weergegeven en de interpretatie ervan. Mocht het nodig zijn om een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen dan wordt dat hier ook vermeld.

4.1 Resultaten vleermuisonderzoek

In het plangebied zijn verschillende vleermuissoorten waargenomen: gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*). De resultaten worden hieronder per functie behandeld. Aan de oostzijde van de Rijndijk, buiten het plangebied, is daarnaast nog één exemplaar gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) waargenomen. De aangetroffen functies staan samengevat in onderstaande afbeelding.

Figuur 4.1 Resultaten van het vleermuisonderzoek

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in het plangebied. Zowel de gebouwen in het plangebied als de boom met holte waren mogelijke locaties voor een verblijfplaats. Tijdens de vier onderzoeksmomenten zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op een verblijfplaats.

Vliegroutes

De bomenrij met populieren aan de zuidzijde van het gebied dient als vliegroute voor laatvlieger en mogelijk rosse vleermuis. Er zijn vier laatvliegers en twee passerende rosse vleermuizen waargenomen. Deze vliegroute is oost-west georiënteerd en gezien de kleine aantallen vleermuizen niet essentieel. Als de populieren in het plangebied gekapt worden komt deze vliegroute te vervallen. Zowel laatvliegers als rosse vleermuizen hebben niet per sé een bomenrij of lijnvormig element nodig om zich in het landschap te verplaatsen. De rij populieren staat vlak naast de weg, de Rijndijk, die ook omsingeld is door bomen. Aan de westzijde van de bomenrij is inmiddels parkbos de Haar aangelegd en er is hoog opgaande vegetatie aanwezig van erven van de Lagehaarsedijk. Tijdens een van de veldbezoeken is bijvoorbeeld een rosse vleermuis waargenomen boven de nieuwe boomaanplant van het Parkbos. De vliegroute is niet essentieel en er is dus voldoende alternatief aanwezig in de omgeving. Een overtreding in het kader van de Flora- en faunawet kan worden uitgesloten omdat er in de omgeving voldoende elementen behouden blijven die als vliegroute kunnen dienen.

Foerageergebied

Het plangebied wordt door gewone dwergvleermuizen (circa vijf exemplaren tegelijkertijd waargenomen), rosse vleermuis en laatvliegers als foerageergebied gebruikt. Het plangebied maakt onderdeel van een groter foerageergebied. Het gebied in de nabije omgeving is zeer geschikt als foerageergebied voor vleermuizen door de karakteristiek van het landschap als veenweidegebied en de aanwezigheid van bomen, watergangen en vegetatie. Er zijn tijdens de veldbezoeken ook waarnemingen gedaan van foeragerende vleermuizen buiten het plangebied. Het is bovendien niet zeker of de vegetatie in het plangebied gaat verdwijnen. Als de vegetatie verdwijnt is er voldoende alternatief in de nabije omgeving en is een overtreding in het kader van de Flora- en faunawet uitgesloten.

4.2 Conclusies

Alhoewel er in het plangebied een vliegroute en een foerageergebied aanwezig is vindt er geen overtreding van de Flora- en faunawet plaats met betrekking tot (het leefgebied van) vleermuizen. Er is namelijk voldoende alternatief leefgebied in de omgeving aanwezig om als vliegroute en/of foerageergebied te voorzien.

5 Literatuur

Ecoresult (2013). Broedvogelonderzoek 2013 Landgoed Haarzuilens. BMP-inventarisatie van alle broedvogels in de terreinen van Natuurmonumenten. Rapportkenmerk ER20131006. Ecoresult, Dordrecht.

Eelerwoude (2010). Veldinventarisatie ten behoeve van Flora- en faunawet Parkbos. Eelerwoude Zuid, Vorstenbosch.

Netwerk Groene Bureaus (2013). Vleermuisprotocol 2013.

Tauw (2014). Natuurtoets planvorming en realisatie Parkbos de Haar. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Rapport met kenmerk R001-1219170ERT-irb-V02-NL. Tauw bv, Utrecht.

Tauw (2016). Natuurtoets Rijndijk 2 te Haarzuilens. Rapport met kenmerk R003-1236554ERT-ibs-V02-NL. Tauw bv, Utrecht.